

Svepskäl mot kärnvapen

I debatten om kärnvapen för Sverige sägs det ofta att vi skall avvakta förhandlingar mellan stormakterna i frågan. Först då dessa förhandlingar är slutförda kan vi tänka på att gå till beslut.

De förhandlingar som avses är av två slag. Närmast gäller det att få enighet om inställande av kärnvapenproven. Det är en angelägenhet av stor vikt, eftersom strålningsrisken — vare sig så liten som Teller säger eller så stor som Pauling påstår — om möjligt bör undanröjas. Det är inte utopiskt att på denna punkt hoppas på en uppgörelse, i varje fall när det gäller experimenten med de största och farligaste vätebomberna. Men hela frågan är utan intresse för den svenska debatten, det svenska avgörandet. Ingen tror väl att vi skall envisas att anställa prov, om ett avtal träffas om förbud mot sådana prov. Och alla vet att kärnvapen numera kan framställas utan att det finns något oundgängligt behov av deras utprovande. Att ta upp denna sak som skäl mot svenska kärnvapen är en bedräglig taktik.

Detsamma gäller den större frågan om förbud mot innehav och tillverkning av kärnvapen. Detta redan av samma skäl som nyss anförts i fråga om proven. Det är självklart att Sverige skulle böja sig för ett förbud, självklart också att ett svenskt beslut om anskaffande av dessa vapen inte kan göra vare sig till eller från en uppgörelse; det är sannerligen inte fruktan för våra eventuella vapen som driver fram förhandlingarna.

Men på denna punkt är ytterligare analys nödvändig. Det bör först och främst för fullständighetens skull sägas ifrån att ett generellt förbud mot kärnvapen skulle vara av högst tvivelaktigt värde. Det är sannolikt att maktbalansen i fråga om dessa vapen — den s k terrorbalansen — är ett värn, i den mån ett värn finnes, mot ett nytt världskrig. Och det är säkert att en avrustning inom detta område skulle på ett avgörande sätt försvaga den fria världen, vars inderlägsenhet beträffande konventionellt försvar är ostridig, och sålunda stimulera den ryska aggression som avbrutits eller åtminstone begränsats genom de fria staternas sammanhållning och loftet om hjälp från USA.

Detta är likväl inte det väsentliga. Sedan tolv år har man nästan oavbrutet iskuterat ett avtal mot kärnvapen, stundom i Förenta nationerna, stundom utanför FN. Intet resultat har nåtts. Det beror på att som världen under det kalla kriget är beskaffad intet resultat kan nås. Det vet politikerna, det vet förhandlarna. De drivs inte av hopp om en uppgörelse, utan av önskan att vinna den opinion i det egna landet och den världsinopinion som längtar efter en garanti för fred och som inte genomskådar det problem som uppstått. Förhandlarna uppför inför den samlade menigheten en balett kring det gröna bordet: med bedrägliga åtbörder av självuppföring och optimism, med anklagelser mot motståndarna för falskspel och skenlösningar — med djup övertygelse om att man inte kan lyckas som bakgrund till spelet i rampjuset.

Varför är det så? Några minuters reflexion måste göra det klart för alla. Avrustningen

kräver kontroll. Redan att åstadkomma en sådan kontroll av effektiv art är hopplöst. Det fordrar till en början att tusentals amerikanska tekniker — för att blott ta ett exempel — sysselsätts för kontroll i Ryssland, tusentals ryska ingenjörer i USA. Men inte ens en sådan kontroll, omöjlig att godta för en stat i fruktan för en annan stat, är tillräcklig. Att gömma undan förråd av atombomber inom dessa väldiga vidder är en lätt sak, och inte ens om kontrollörerna arbetar år efter år, med rätt att undersöka varje bostad, varje plats, kan de genomföra kontrollen. Lika litet kan de hindra att de fabriker som finns för utnyttjande av den fredliga atomkraften inom kort tid blir användbara för produktion av kärnvapen. Problemet är olösligt.

Men låt oss låtsas att det kunde lösas, att verkligen inga kärnvapen är gömda, att ingen tillverkning av dessa vapen föregår. Så utbryter ett krig, ett krig med konventionella vapen, mellan de varandra kontrollerande staterna. Tror man då att kontrollen får fortsätta, att de amerikanska ingenjörerna får fullfölja sina spaningar i Ryssland och de ryska i USA? Nej, så lättrogen kan ingen vara. Det blir då en tävlan mellan de stridande att ånyo få fram de moderna vapnen; särskilt för Västeuropa blir det en livsfråga, ty eljest överväldigas man snart av de ryska arméerna. I jämförelse med kärnvapen är de gamla vapnen så svaga att innehavet redan av ett fåtal atombomber av "svag" styrka säkrar segern. Att framställa de nya vapnen blir lätt, då man vet hur det går till — ingen tror väl att kontrollen kan innebära att alla som kan saken likvideras. Så har vi kärnvapnen där, trots förbudet, ja, utan att ens förbudet brytes, ty ingen har tänkt sig att detta förbud skall upprätthållas i krig.

Låt oss gå vidare på denna stegen av orimliga antaganden. Den stat som kommer efter i kapplöpningen klagas i FN. FN gör naturligtvis ingenting, antar inte ens en resolution, eftersom stormakterna har vetorätt i säkerhetsrådet. Men antag till och med det rent vanvettiga att FN skulle ta ställning, att exempelvis ryssarna skulle gå med på att fördöma sitt eget bruk av kärnvapen. FN kan ändå inte göra någonting. Det saknar varje militär styrka — det är den enda organisation om vilken man med säkerhet kan säga att den inte kommer att ha några kärnva-

pen. Och så är illusionernas cirkelgång fullbordad.

Att motståndarna till atomvapen tillgriper argument av så uppenbart ohållbar karaktär är inte förvånande; de har inga andra argument att tillgå, då de ej vill sänka sig till den pacifistiska skräckpropagandan. Det förvånande och skrämmande är deras allmänna inställning. Den visar att de fortfarande är oförmögna att ta Sveriges livsfråga på allvar, att de int. har fantasi nog att inse att det inom kort kan gälla vår fred och vår existens.